

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

1 Quid sit votum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72772)

tamen veritatem ex illa Decretali hoc non habetur: quia Decretalis non dicit, quod illi soli teneantur: sed dicit, quod illi teneantur, cum quo fiat, quod etiam alij teneantur. Et ratio pro authoritate est ex parte modi habendi, ut proprium, vel commune, ut patet in littera, & ex parte personae: quia per accidens est, quod clericus teneatur sine Ecclesia. Accidit enim quod iste homo dominus agri sit in parochia, sit clericus huius Ecclesiae.

¶ In eadem responsione ad primum, dubium occurrit circa illud, scilicet praedia Ecclesiae non sunt ad decimas soluendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae. Nam ex hoc sequeretur, quod aliqua Ecclesia frandaretur suis decimis, ut patet, si ponamus quod omnia praedia infra terminos alicuius parochiae donarentur a diversis, diversis alijs Ecclesijs possidentibus cuncta, spoliata remaneret parochialis illa Ecclesia suis decimis.

¶ Ad hoc dicitur, quod statutum Ecclesiae, quod ibi praedia Ecclesiae curatae non sint obnoxia decimis alterius Ecclesiae curatae, intelligendum est cum grano salis, scilicet sine notabili damno Ecclesiarum, ut colligi potest ex cap. Suggestum, extra, de decimis. Ne contingat, quod vnus esturiat, & alius ebrius sit. Aequitas namque non patitur statuta Ecclesiae deordinationem tale inducere. Propter quod in similibus casibus debent praedia extraneis curatis Ecclesijs donata transire cum onere suo, ut scilicet solitas parochialis ecclesiae decimas soluant. Et in tali casu clerici per accidens a clericis decimas exigent. Per se namque exigunt a praedictis sibi obnoxiiis. Vnde non violaretur capitulum secundum in sui principio

In Decret. lib. 3. tit. 30. cap. 2.

rici, qui tamen tenentur dare decimas Ecclesijs ratione praediorum, quae etiam manibus proprijs excolunt. ergo vs quod clerici non sint immunes a solutione decimarum.

¶ 3 Prax. Sicur Num. 18. praecipitur, quod Leuita a populo decimas accipiant: ita etiam praecipitur, quod ipsi dent decimas summo sacerdoti. ergo qua ratione laici debent dare decimas clericis, eadem ratione clerici debent dare decimas summo Pontifici.

¶ 4 Prax. Sicut decimae debent cedere in sustentationem clericorum: ita etiam debent cedere in subventionem pauperum. Si ergo clerici excusantur a solutione decimarum, pari ratione excusantur & pauperes: hoc autem est falsum. ergo & primum.

SED CONTRA est, quod dicitur * Decretalis Paschalis Papae. Notum genus exactionis est, ut clerici a clericis decimas exigant.

RESPON. Dicendum, quod idem non potest esse causa dandi, & recipiendi, sicut nec causa agendi, & patiendi. Contingit autem de diuersis causis & respectu diuersorum eundem esse dantem & recipientem, sicut agentem & patientem. Clericis autem, in quantum sunt ministri altaris, spiritualia populo seminantes, decimae a fidelibus debentur: vnde tales clerici, in quantum clerici sunt, id est, in quantum habent Ecclesiasticas possessiones, decimas soluere non tenentur. Ex alia vero causa, scilicet propter hoc, quod possident proprio iure, vel ex successione parentum, vel ex emptione, vel quocumque huiusmodi modo, sunt ad decimas soluendas obligati.

Vnde patet responsio ad PRIMUM: quia clerici de proprijs praedijs tenentur soluere decimas parochiali Ecclesiae, sicut & alij etiam, si ipsi sint eiusdem Ecclesiae clerici: quia aliud est habere aliquid ut proprium, aliud ut commune. Praedia vero Ecclesiae non sunt ad decimas soluendas obligata, etiam si sint infra terminos alterius parochiae.

AD SECUNDUM dicendum, quod religiosi, qui sunt clerici, si habeant curam animarum, spiritualia populo dispensantes, non tenentur decimas dare, sed possunt eas recipere. De alijs vero religiosis, etiam si sint clerici, qui non dispensant populo spiritualia, est alia ratio. Ipsi enim tenentur de iure communi decimas dare: habent tamen aliquam immunitatem secundum diuersas concessionis eis a sede

Apostolica factas.

AD TERTIUM dicendum, quod in veteri lege primitiae debebantur sacerdotibus, decimae autem Leuitae erant. Dominus mandauit, ut ipsi loco primitiarum soluerent summo sacerdoti decimas decimae. Vnde nunc eadem ratione tenentur clerici summo Pontifici decimas dare, si exigent. Naturalis enim ratio dicit, quod illis, qui habent curam animarum, de communi multitudinis statu prouideatur: vnde possunt excipi ea, quae pertinent ad communem salutem.

AD QUARTUM dicendum, quod decimae debent cedere in subventionem pauperum per dispensationem clericorum: & ideo pauperes non habent causam accipiendi decimas, sed tenentur eas dare.

QVAESTIO LXXXVIII.
De voto, per quod aliquod Deo promittitur, in duodecim articulos diuisa.

H ENDE consideranda est de voto, per quod aliquid Deo promittitur.

ET circa hoc quaeruntur duodecim.

¶ Primo, Quid sit votum.

¶ Secundo, Quid cadat sub voto.

¶ Tertio, De obligatione voti.

¶ Quarto, De utilitate vouendi.

¶ Quinto, Cuius virtutis sit actus.

¶ Sexto, Vtrum magis meritorium sit facere aliquid ex voto, quam sine voto.

¶ Septimo, Vtrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

¶ Octauo, Vtrum possint vouere qui sunt potestati alterius subiecti.

¶ Nono, Vtrum pueri possint voto obligari ad religionis ingressum.

¶ Decimo, Vtrum votum sit dispensabile, vel commutabile.

¶ Undecimo, Vtrum in solemnitate voto continentia possit dispensari.

¶ Duo decimo, Vtrum requiratur in dispensatione voti, superiorum auctoritas.

ARTICULVS PRIMVS.
Vtrum votum consistat in solo proposito voluntatis.

AD PRIMUM sic proceditur. Videtur, quod votum consistat in solo proposito voluntatis: Quia secundum quosdam votum est conceptio boni propositi cum animi deliberatione firmata, qua quis ad aliquid factum, vel non factum se Deo obligat: sed conceptio boni pro-

non obliget, in litera habes hic, & in artic. 3. ad primum, & manifeste patet ex visu hominum. Nam fidei reos dicimus non seruantes promissum licitum. Hoc enim testatur, quod contra fidelitatem agitur, cum promissio violatur: quo fit, ut idem sit violare promissionem, & violare obligationem. Quod autem obligatio quandoque fit ad mortale,

postiti cum omnibus quae adduntur, potest in solo motu voluntatis consistere. ergo votum in solo proposito voluntatis consistit.

¶ 2 Prater. Ipsum nomen voti videtur a voluntate assumptum. dicitur enim aliquis proprio voto facere, quae voluntarie facit: sed propositum est actus voluntatis, promissio autem rationis. ergo votum in solo actu voluntatis consistit.

¶ 3 Prater. Dominus dicit Lucae 9. Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro, aptus est Regno Dei: sed aliquis ex hoc

non tanto est affectus infortunio rerum suarum, ut extra ordinem illam sit, in quo promissit, non teneatur ad promissa, quae consistunt non promississet in tali statu. Et simile est de his, qui promittunt in aliquo, & postmodum maiora vident. Alterum est ipeccans ad locutionem abutitur, quoniam communiter videtur homines simpliciter promissione vii, ubi non intendunt se obligare ad mortale. Cuius signum est, quod nolunt super promissione iuramentum pro reverentia iuramenti, sed ne peccent mortaliter, si non seruent: seu quia nolunt se ligare, arbitrantur ex simplici promissione se non teneri, nisi de quadam beneuola honestate. Omnes enim qui tali animo promittunt, quod si tunc quaeretur ab eis, vnde obligentur sub peccato mortali si non seruent, & negarent, contra non proprie promittere in rebus arduis. Et hinc ortum videtur, ut parum admitterent promissiones hominum, iuxta illud, Pollucis diues quilibet esse potest.

In eodem art. 1. q. 88. dubium occurrit. Quo pacto in precedenti lib. definitum est, quod vltimus actus rationis practicae est precipere: & in hoc lib. distinguitur actus imperandi contra actum deprecandi, & promittendi. Non ergo sufficiat fuerat prius determinatus vltimus actus rationis practicae.

Ad hoc dicitur, quod precipere, seu imperare, intelligi potest dupliciter. Primo respectu electionis absolute, quia scilicet aliquis precipit sibi ipsi eligere: & sic precipitum est vltimus actus rationis practicae ad agendum, vel faciendum. Alio modo sumitur precipere respectu aliorum, prout aliquis precipit subditis suis: & sic precipere distinguitur contra deprecari, & contra promittere: quia precipere ad inferiores, deprecari ad superiores, ut plurimum, promittere est ad omnes. Et scito, quod omnes hitres actus distinguitur a precipere primo modo per hoc, quod precipere primo modo, ad cuius rectificationem ponitur prudentia, est causa electionis: hi autem tres actus sunt materia, & effectus electionis. Nam postquam homo consule elegit imperandum alij, aut orandum, aut promittendum, imperat, orat, & promittit. Nulla ergo est insufficientia in superioribus admittit.

In eodem articulo circa primam conditionem ad votum requiritur, scilicet deliberationem, dubium occurrit. An vota ex facili corde, ex repentino timore, ex nimio dolore, ex magna tribulatione facta, sint verè vota. Et est ratio dubij, quia huiusmodi promissiones sunt absque maturo discernu, quem deliberatio importat. Dicimus enim ea, quae ex passionis impetu facimus, non deliberate fecisse: & similiter quae repente agimus: & breuiter agere ex surreptione, passione, & facilitate, contra agere ex deliberatione distinguitur: communiter videtur, ut patet ex hoc, quod mala voluntarie agimus, & quandoque in iramento firmamus, quae tamen nec deliberare agimus, nec ex deliberatione iuramento firmamus, ut patet in communibus locutionibus.

Et confirmatur, quia deliberatio aut requiritur ad votum, ut proprie sumitur & distinguitur contra propositum, & promissionem: aut ut communiter sumitur pro voluntario libere. Non hoc secundo modo: quia sic sufficeret dicere, quod ad votum requiritur propositum & promissio Deo facta est votum, quia stat, quod sit voluntas cum proposito, & tunc non fit deliberata, sumendo proprie deliberationem.

Ad hoc dicitur, quod nulla est hic difficultas, quod deliberatio requiritur ad votum: sed difficultas est quid importat deliberatio ad votum requisita. Ricardus in 4. dist. 38. actus voluntarios distinguit

A in actus deliberatos, & non deliberatos, appellans deliberatos illos, qui sunt plene voluntarij: non deliberatos vero, qui non sunt plene voluntarij, qui scilicet per surreptionem sunt: & vult quod vota per surreptionem non obligent ad mortale. Petrus vero de Palude, ibidem vult, quod illa deliberatio, quae sufficit ad constituendum hominem seruum diaboli per peccatum mortale, sufficiat ad constituendum debitorem Deo per votum. Vult tamen, quod vota facilliter facta non sunt viquequaq; obligatoria. Si quis autem diligenter Deorum dicta consideret convenientium in hoc, quod ad votum exiguntur deliberatio, & quare, facile veritatem percipiet questionis. Aduertendum est, quod deliberatio duo importat, I. discursum, seu collationem inter multa, & determinationem ad vnum. Non enim deliberatio peritur, nisi quando optio datur multo. um eligendorum, saltem affirmationis, vel negationis, puta, facere, vel non facere. Et similiter conuque petimus ab aliqua persona, ut deliberet, donec determinet se, an velit pacem aut bellum, nuptias an calibatam, & huiusmodi. Et constat, quod huiusmodi determinatio, conferendo conditiones vnius partis cum conditionibus alterius in ordine ad se, vel alterum sit experientia restant. Et de discursu quidem, seu collatione huiusmodi nulla est questio, quod est actus intellectus practici. Verum cum determinatio sit duplex, quaedam intellectus practici, quae fit in conclusionem consilij per actum iudicij, ut patet: ex imprudens: & quaedam voluntatis, quae fit per actum voluntatis determinatè volentis potius hoc, quam illud, puta, nubere, quam virginitatem seruare: & quantumcumque aliquis iudicet expedire sibi magis hoc, quam illud, non a hoc deliberasse dicitur: quoniam multi sunt iudicantes sibi magis eligendum fore aliquo, puta, veram penitentiam peccatorum, non tamen deliberant illam amplecti, consequens est, ut deliberatio importet determinationem voluntatis: ita quod deliberatio, licet in se duo claudat, scilicet collationem practici intellectus, & determinationem voluntatis, unum tantummodo significat, scilicet ipsam voluntatis determinationem, non absolute, sed ut ex discursu collatio fit. Propter hoc enim videtur a Damasceno distinctio illa de voluntate facta, scilicet in voluntatem naturalem, & deliberatam. Hinc etiam fit, ut deliberans aliquid facere, si est bonum, mereatur: & si est malum, peccat. utrumque enim voluntatis est.

D Ad hoc dicitur, quod deliberatio est actus rationis, quoniam hoc est verum quod ad collationem. At si quis contendat, quod deliberatio significat collationem non qualitercumque, sed ut infert determinationem voluntatis, meminerit, quod non de re, sed de uocis significatione questionem facit. Ex hoc autem quod deliberatio determinatio est voluntatis ex collatione, manifeste patet, quod actus voluntatis, qui non ex collatione, sed ex simplici apprehensione obiecti procedunt, deliberati non sunt, ut apperere beatitudinem, velle esse, nolle miseriam, & huiusmodi. Sunt enim actus hi a voluntate non ut deliberati, sed ut natura est, ut superioribus declaratum fuit. His quoque similis est appetitus illorum, quae ut oblata nobis sunt, statim complacent, quamuis ut collata fuerint resistentur, ut sunt primi motus nostri appetitus circa mala. Est enim tunc quaedam appetitio talis obiecti delectabilis, vel utilis absolute oblata tanquam consonantis, quae postmodum reprimitur considerata annexa turpitudine, vel periculo, ut patet in moribus auaritia, luxuria, & huiusmodi. Verum, ne fallaris, scito, quod dupliciter contingit uoluntarium actum esse ex collatione, scilicet actualiter, vel uirtualiter. Ille actus dicitur esse actualiter ex collatione, de quo fuit collatio, an faciendus sit: sed hoc contingit dupliciter, scilicet perceptibiliter, & quasi imperceptibiliter. Exemplum primi, Ut cum quis confert an ducenda sit uxor, & tandem deliberat uxori: tunc enim uelle uxorem, & ducere uxorem, ex deliberatione actualiter & perceptibiliter procedit. Exemplum secundi, Ut cum quis ex impetu passionis ire commouetur ad occidendum, uel blasphemandum, & huiusmodi, & percutit, uel blasphemat. Tunc enim offerente passione vindictam, ut consonant, occurrit quasi imperceptibiliter oppositum, puta, Quid facis? Oportet enim eum aduertere quid faciat, si huiusmodi

C Sed contra est, quod dicitur Ecclesiasti. 5. Si quid uouisti Deo, ne moreris reddere: displicet enim ei infidelis, & stulta promissio. ergo uouere est promittere, & votum est promissio.

D Ad hoc dicitur, quod deliberatio est actus rationis, quoniam hoc est verum quod ad collationem. At si quis contendat, quod deliberatio significat collationem non qualitercumque, sed ut infert determinationem voluntatis, meminerit, quod non de re, sed de uocis significatione questionem facit. Ex hoc autem quod deliberatio determinatio est voluntatis ex collatione, manifeste patet, quod actus voluntatis, qui non ex collatione, sed ex simplici apprehensione obiecti procedunt, deliberati non sunt, ut apperere beatitudinem, velle esse, nolle miseriam, & huiusmodi. Sunt enim actus hi a voluntate non ut deliberati, sed ut natura est, ut superioribus declaratum fuit. His quoque similis est appetitus illorum, quae ut oblata nobis sunt, statim complacent, quamuis ut collata fuerint resistentur, ut sunt primi motus nostri appetitus circa mala. Est enim tunc quaedam appetitio talis obiecti delectabilis, vel utilis absolute oblata tanquam consonantis, quae postmodum reprimitur considerata annexa turpitudine, vel periculo, ut patet in moribus auaritia, luxuria, & huiusmodi. Verum, ne fallaris, scito, quod dupliciter contingit uoluntarium actum esse ex collatione, scilicet actualiter, vel uirtualiter. Ille actus dicitur esse actualiter ex collatione, de quo fuit collatio, an faciendus sit: sed hoc contingit dupliciter, scilicet perceptibiliter, & quasi imperceptibiliter. Exemplum primi, Ut cum quis confert an ducenda sit uxor, & tandem deliberat uxori: tunc enim uelle uxorem, & ducere uxorem, ex deliberatione actualiter & perceptibiliter procedit. Exemplum secundi, Ut cum quis ex impetu passionis ire commouetur ad occidendum, uel blasphemandum, & huiusmodi, & percutit, uel blasphemat. Tunc enim offerente passione vindictam, ut consonant, occurrit quasi imperceptibiliter oppositum, puta, Quid facis? Oportet enim eum aduertere quid faciat, si huiusmodi

E Ad hoc dicitur, quod deliberatio est actus rationis, quoniam hoc est verum quod ad collationem. At si quis contendat, quod deliberatio significat collationem non qualitercumque, sed ut infert determinationem voluntatis, meminerit, quod non de re, sed de uocis significatione questionem facit. Ex hoc autem quod deliberatio determinatio est voluntatis ex collatione, manifeste patet, quod actus voluntatis, qui non ex collatione, sed ex simplici apprehensione obiecti procedunt, deliberati non sunt, ut apperere beatitudinem, velle esse, nolle miseriam, & huiusmodi. Sunt enim actus hi a voluntate non ut deliberati, sed ut natura est, ut superioribus declaratum fuit. His quoque similis est appetitus illorum, quae ut oblata nobis sunt, statim complacent, quamuis ut collata fuerint resistentur, ut sunt primi motus nostri appetitus circa mala. Est enim tunc quaedam appetitio talis obiecti delectabilis, vel utilis absolute oblata tanquam consonantis, quae postmodum reprimitur considerata annexa turpitudine, vel periculo, ut patet in moribus auaritia, luxuria, & huiusmodi. Verum, ne fallaris, scito, quod dupliciter contingit uoluntarium actum esse ex collatione, scilicet actualiter, vel uirtualiter. Ille actus dicitur esse actualiter ex collatione, de quo fuit collatio, an faciendus sit: sed hoc contingit dupliciter, scilicet perceptibiliter, & quasi imperceptibiliter. Exemplum primi, Ut cum quis confert an ducenda sit uxor, & tandem deliberat uxori: tunc enim uelle uxorem, & ducere uxorem, ex deliberatione actualiter & perceptibiliter procedit. Exemplum secundi, Ut cum quis ex impetu passionis ire commouetur ad occidendum, uel blasphemandum, & huiusmodi, & percutit, uel blasphemat. Tunc enim offerente passione vindictam, ut consonant, occurrit quasi imperceptibiliter oppositum, puta, Quid facis? Oportet enim eum aduertere quid faciat, si huiusmodi

manum

manum actum facit ex passione, alioquin sibi imputaretur, & sic f...

RESPON. Dicendum, quod votum quandam obligationem importat ad aliquid faciendum, vel dimittendum. Obligat autem homo se homini ad aliquid per modum promissionis...

tra agere ex deliberatione absolute. Unde si Rubeus... Ad hoc dicitur quod postquam cum quatuordecim...

ligantia, quia ex proposito promissio calidior... quequaq; obligatoria, pro quo facta debet...

dicitur i. Regum 16. Homines vident ea quae parent, sed Deus intuetur cor. Exprimuntur tamen...

Ad confirmationem autem iam pace respicienda... In eodem art. 1. q. 38. circa secundam conditionem...

actus, si promissio cadit supra materiam voti, puta ieiunium. In primo modo oēs tres actus cadunt supra materiam voti, puta ieiunium. Scio secundo, q̄ promissio votiva, sicut alia promissiones, triplici animo fieri potest. Primo, cum animo promittendi, & feruandi promissum: & talis est vndique vera promissio. Secundo,

do, propositum voluntatis. Tertiò promissio, in qua perficitur rō voti. Superadduntur verò q̄siq̄ue & alia duo ad quādā voti cōfirmationem. I. pronuntiatio oris, secū dū illud Psal. 65. Reddā tibi vota mea, quā distinxerunt labia mea, & iterum testimonium aliorum. Vnde magister dicit 38. distin. 4. lib. sent. q̄ votum est testificatio quādam promissionis spontaneę quæ Deo, & de his quæ sunt Dei, fieri debet: quamvis testificatio possit ad interiorem testificatio nem proprie referri.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ conceptio boni propositi non firmatur animi deliberatione, nisi promissione, deliberatione consequente.

AD SECVDVM dicendū, q̄ voluntas mouet rationē ad promittendum aliquid circa ea, quæ eius voluntati subduntur. Et pro tanto, votum a voluntate accipit nomen quasi a primo mouente.

Tertio autem modo fit promissio sine animo obseruandi promissum, & sine animo promittendi: & hæc fit cum solo animo profertendi illa uerba promissoria propter meum, uel quamcumque aliam causam: & talis promissio est vndique mendax quō ad homines. Examinemus igitur singula, ut proposita satisfiat questionibus. In primo modo promittendi, scilicet animo promittendi, & feruandi promissum plena voti inuenitur, & omnes tres actus, scilicet deliberare, proponere, & promittere, super materiam non cadunt, vt patet. In secundo uero modo, scilicet animo promittendi, sed non animo feruandi promissum, diminuta, seu monstruosa ratio voti inuenitur. Est tamen ibi verē ratio essentialis uoti, & illius vinculum cum peccato mortali tunc, & quando in tali voluntate non feruandi promissum perseverat. Patet enim ibi fallacia voti essentialis, ex eo, quod uerē intenditur profiteri, seu promittere. Nec ininus tenetur sic profertens, aut uouens ad obseruandum promissum, quam ille qui uouit animo non solum promittendi, sed feruandi. In hoc autem modo liquet, q̄ trium actuum promissionum ad uotum, tertius tantum, scilicet promissio fertur super materiam uoti. Promittit enim castitatem, uel ieiunium, uel aliquid huiusmodi. Duo uerò antecedentes actus, scilicet deliberare, & proponere, cadunt non supra materiam uoti, quia nō intendit sic promittens seruare castitatem, sed supra ipsum tertium actum, scilicet promissionem: quoniam ex deliberato proposito promittit. In tertio autem modo uoti, scilicet cum quis profertur, aut uouet sola uota sine animo promittendi, ratio aut uinculum uoti non inuenitur secundum ueritatem: unde non est ibi uotum, sed uoti fictio. Quia tamen homo uidet quæ foris sunt, & secundum ea quæ foris aguntur, Ecclesiæ iudicium est, & esse debet, coram Ecclesiā huiusmodi. Sicut cum aliquis suscipit ordinem sacerdotij ab Episcopo secundum Ecclesiæ ritum, quamvis suscipiens non intendat suscipere, sed simulare se suscipere, apud Ecclesiam est factus sacerdos, & habendus est, & tractandus ut sacerdos, licet in ueritate nō sit sacerdos. Vnde Ecclesiæ cogit omnes huiusmodi ad reddendum uota sua, quæ distinxerunt labia sua. Et licet sic uouens non teneatur ad obseruandum promissum ratione uoti, teneatur tamen ratione Ecclesiæ, & scandali. Ecclesiæ quidem, quia si fraus uoluit nulli debent parocinari in præiudicium unius personæ, quæ minus in præiudicium Ecclesiæ. Constat autem, quod si alicuius alicui coram testibus utile aliquid, quod siue habent animo promittendi, siue non, cogitur a iudice humano obseruare. Si quis igitur profertur ministris Ecclesiæ, aut uouet coram alijs siue habuerit animum, siue non, cogendus est implere, quod dixit: alioquin nullus posset cogi ad feruandā promissā, quæ semper ignoramus animo promittentis. Et si ipsi non cre-

dicendum est, quando promissit, quomodo eidem credendum erit, dicendo se nō verē promississe? Quare magis tunc mendax quam nunc? Et ex his patet, quod non est credendum ab Ecclesiā firanti se non esse professum animo profertendi, nisi ostendat sufficientia indicia uolentis, aut huiusmodi. Sicut etiam non est credendum alteri coniugum iuranti quod non animo coniugij coniugium subiit.

Ad tertium dicendum, quod ille qui mittit manum ad aratrum, iam facit aliquid: sed ille qui solum proponit, nondum aliquid facit: sed quando promittit, iam incipit se exhibere ad faciendum, licet nondum implet quod promittit: sicut ille qui ponit manum ad arandum, nondum arat, iam tamen ponit manum ad arandum.

ARTICVLVS II. Vtrum votum semper debeat fieri de meliori bono.

AD SECVDVM sic proceditur. Videtur, quod votum non semper debeat fieri de meliori bono. Dicitur enim melius bonum, quod ad supererogationem pertinet: sed votum non solum fit de his quæ sunt supererogationis, sed etiam de his quæ pertinent ad salutem. Nam & in baptismo uouent homines abrenunciare diabolo, & pompis eius, & fidem seruare, ut

modi uota. Ex his autem haberi potest solutio questionis, quod scilicet uotum non monstruosum requirit illas tres condiciones sic, q̄ illi tres actus, scilicet deliberare, proponere, & promittere cadant super materiam uoti. Vnde in littera dicitur, quod promissio oritur ex proposito faciendi, & non dicitur ex proposito promittendi. Naturali namque ordine proponere aliquid, facere, aut omittere, deliberati animi circa illud actus est: & similiter promittere aliquid ex proposito, illud idem faciendi prouenit, ubi sine fallacia agitur. A signatur autem huiusmodi tres condiciones necessariae ad uotum perfectum non ad uotum diminutum: sicut si diceretur, q̄ partes necessariae ad personam humanam, sunt manus, pedes, cor &c. uerum diceretur de persona humana perfecta intelligendo: cum quo tamen stat, q̄ humana persona posset inueniri sine manibus, & pedibus. Et hoc modo uotum inuenitur cum sola promissione cadente super materiam uoti absque reliquis conditionibus, seu actibus cadentibus super eandem. Distinctio igitur uoti in uotum perfectum, & monstruosum questionem soluit.

In responsione ad secundū eiusdem primi art. nota unde uenit nomen uoti, & transumptio ad significandum desiderium. Dicitur enim quis uoti compos, cum desiderium suum implet.

Super Questionis octuagesimæ tertie Articulum secundum.

In titulo art. 2. eiusdem 88. q. aduerte, quod quia in 1. art. de forma uoti determinatum est, consequenter in hoc de materia uoti queritur, & determinatur. Et quia materia uoti dicitur esse bonum melius, hoc est, bonum supererogationis, propterea auctor querens de materia uoti, querit, utrum sit de meliori bono.

In corpore eiusdem 2. artic. aduerte, q̄ eorum quæ aliquo modo nostræ sunt voluntati, septem sunt genera. Quædam necessaria simpliciter ut mori. Quædam necessaria ad finem æternæ salutis, ut præcepta, scilicet diligere Deum, & proximum, non adulterari, non occidere, &c. Quædam expedientia ad æternam salutem, ut consilia, pura, dare elemosynam, seruire infirmis, mancipari diuinis obsequijs, & huiusmodi. Quædam bona, nec tamen de præcepto, nec de consilio, ut nubere. Quædam indifferentia, ut transire extra muros uillæ, uti ueste alba, vel nigra, & huiusmodi, quæ siue sic, siue aliter fiant, nil referunt rationem. Quædam impediencia uiam æternæ salutis, ut peccata uenialia, ut dicere uerbum otiosum, & huiusmodi. Quædam contrariæ æternæ salutis, ut peccata mortalia, homicidium, adulterium, blasphemia, &c. Horum autem septem generum, quatuor extra questionem sunt: quoniam manifeste constat de illis, scilicet primo, 3. 6. & 7. Nam clare patet primum genus, scilicet necessarium absolute nō posse esse materiam

augum iuranti quod non animo coniugij coniugium subiit. Et si contra hoc dicitur, quod ab aliquibus Ecclesiæ ministris datur fides huiusmodi iuramento religiosorum de suo animo in profertendo, patet responsio. In nō quod fit, sed quod fieri debet, spectandum est. Possunt, si uoluerit, isti ministri facile uideri errorem suum ad similia respiciendo. Si enim de proprio animo cōtrario publicis factis ac dictis se, fides danda est iuranti, quotidie matrimonia dissoluerentur, sacerdotes fieri laici, contractus omnes rescindi possent, & breuiter uniuersa non solum Ecclesiastica, sed humana ciuilitas destrueretur. Et per hoc etiam patet, quā uis scandalum daretur nō seruando huius-

modi uota. Ex his autem haberi potest solutio questionis, quod scilicet uotum non monstruosum requirit illas tres condiciones sic, q̄ illi tres actus, scilicet deliberare, proponere, & promittere cadant super materiam uoti. Vnde in littera dicitur, quod promissio oritur ex proposito faciendi, & non dicitur ex proposito promittendi. Naturali namque ordine proponere aliquid, facere, aut omittere, deliberati animi circa illud actus est: & similiter promittere aliquid ex proposito, illud idem faciendi prouenit, ubi sine fallacia agitur. A signatur autem huiusmodi tres condiciones necessariae ad uotum perfectum non ad uotum diminutum: sicut si diceretur, q̄ partes necessariae ad personam humanam, sunt manus, pedes, cor &c. uerum diceretur de persona humana perfecta intelligendo: cum quo tamen stat, q̄ humana persona posset inueniri sine manibus, & pedibus. Et hoc modo uotum inuenitur cum sola promissione cadente super materiam uoti absque reliquis conditionibus, seu actibus cadentibus super eandem. Distinctio igitur uoti in uotum perfectum, & monstruosum questionem soluit.

In responsione ad secundū eiusdem primi art. nota unde uenit nomen uoti, & transumptio ad significandum desiderium. Dicitur enim quis uoti compos, cum desiderium suum implet.

Super Questionis octuagesimæ tertie Articulum secundum.

In titulo art. 2. eiusdem 88. q. aduerte, quod quia in 1. art. de forma uoti determinatum est, consequenter in hoc de materia uoti queritur, & determinatur. Et quia materia uoti dicitur esse bonum melius, hoc est, bonum supererogationis, propterea auctor querens de materia uoti, querit, utrum sit de meliori bono.

In corpore eiusdem 2. artic. aduerte, q̄ eorum quæ aliquo modo nostræ sunt voluntati, septem sunt genera. Quædam necessaria simpliciter ut mori. Quædam necessaria ad finem æternæ salutis, ut præcepta, scilicet diligere Deum, & proximum, non adulterari, non occidere, &c. Quædam expedientia ad æternam salutem, ut consilia, pura, dare elemosynam, seruire infirmis, mancipari diuinis obsequijs, & huiusmodi. Quædam bona, nec tamen de præcepto, nec de consilio, ut nubere. Quædam indifferentia, ut transire extra muros uillæ, uti ueste alba, vel nigra, & huiusmodi, quæ siue sic, siue aliter fiant, nil referunt rationem. Quædam impediencia uiam æternæ salutis, ut peccata uenialia, ut dicere uerbum otiosum, & huiusmodi. Quædam contrariæ æternæ salutis, ut peccata mortalia, homicidium, adulterium, blasphemia, &c. Horum autem septem generum, quatuor extra questionem sunt: quoniam manifeste constat de illis, scilicet primo, 3. 6. & 7. Nam clare patet primum genus, scilicet necessarium absolute nō posse esse materiam